

Datum 2022-10-19
Diarienummer 0820/22

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till
s.sof@regeringskansliet.se

Diarienummer S2022/03063

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Socialdepartementet - Vistelseförbud för barn (Ds 2022:12)

Göteborgs Stad ser behov av ytterligare verktyg och insatser för att möta ungdomars behov av stöd och hjälp på ett tidigt stadie och välkomnar därför de initiativ som undersöker hur sådana verktyg skulle kunna utformas.

Det vistelseförbud vilket staden har att bedöma behovet och lämpligheten av ska vara en social insats, med ett skyddande syfte. Det är alltså inte fråga om ett vistelseförbud som ska ha till syfte att verka brottsförebyggande eller som ska användas för att upprätthålla ordningen på allmänna platser. Inte heller ska det utformas som en reaktiv åtgärd mot ett tidigare uppvisat beteende. Personer under 18 år är den målgruppen för vistelseförbudet. Ett vistelseförbud som används som en tidig insats, inriktad på yngre barn i ett tidigt skede av deras negativa utveckling, skulle kunna få viss effekt. Det skulle eventuellt kunna fungera som en påtryckning när socialtjänsten inte når fram till föräldrarna och blir på så sätt ett verktyg för att påtala allvaret i barnets situation. Det skulle eventuellt också kunna fungera som en hjälp för föräldrarna i gränssättningen, samt som ett stöd för barnet att stå emot påtryckningar från riskumgängen. Vistelseförbud skulle även kunna användas i kombination med en pågående LVU-vård, för att möjliggöra fortsatt LVU i hemmet, eller efter avslutad LVU-placering. Göteborgs Stads samlade bild är dock att det endast är för ett fåtal individer som ett vistelseförbud skulle kunna ha en positiv effekt. Ett vistelseförbud, oavsett hur det används, måste kombineras med andra, ofta omfattande, vårdinsatser för vilka det sällan finns ett samtycke.

Att hindra barnet från att vistas på en viss fysisk plats bedöms av såväl utredningen som av Göteborgs Stad inte ha någon större effekt på barnets umgänge. Umgänget kommer att flyttas till en annan plats och andra kontaktvägar kommer att användas. Eftersom det ofta är fråga om miljöer i barnets hemområde kommer det vara svårt att avgränsa områdena utan att det får negativa konsekvenser för barnet och dess möjligheter att delta i positiva aktiviteter i området. För de barn som har destruktiva hemmiljöer riskerar vistelseförbudet också att innebära att de måste tillbringa mer tid i en skadlig hemmiljö. Vistelseförbudets utformning innebär att insatsen kommer att inriktas på en faktor, den fysiska platsen, vars betydelse för utvecklingen av olika former av normbrytande beteenden hos barn är oklar. Göteborgs Stad bedömer att det därför saknas stöd för att det avsedda ändamålet kommer att uppnås.

Socialtjänsten måste ha ingående kunskap om aktuella platser och områden för att vistelseförbudet ska bli verkningsfullt och praktiskt genomförbart, vilket förutsätter ett löpande informationsutbyte med andra aktörer. Socialtjänsten har behov av att snabbt få information om överträdelser för att myndigheten ska kunna agera. Det bedöms finnas svårigheter med hur efterlevnaden ska kontrolleras och därmed riskerar insatsen att bli uddlös. Kontrollen av efterlevnaden av vistelseförbud i områden där barn och unga från olika kommuner vistas så som till exempel vid centralstationer eller lokala köpcentrum får anses vara särskilt svår att upprätthålla. Liknande områden kan för vissa individer, under vissa tider på dygnet, tillsammans med visst umgänge utgöra sådana riskområden där ett vistelseförbud kan bli aktuellt. Mycket av socialtjänstens arbete handlar om att skapa förtroende hos barnet och familjen för de sociala myndigheterna. Svårigheterna med att upprätthålla ett vistelseförbud kan i ett sådant sammanhang bli kontraproduktivt och kan skapa en större känsla av utanförskap och tillitsbrist hos det enskilda barnet och dess föräldrar. Det upplevs som oriktigt att barnen ska ”straffas”, när det i många fall är föräldrar som inte samtycker till insatser från socialtjänsten eller inte uppfyller sitt föräldraansvar.

Göteborgs Stad menar att fokus i stället bör läggas på insatser och åtgärder för barnet som är bevisat effektiva. Vistelseförbudet innehåller i sig inga vårdinslag utan är endast ett verktyg för att begränsa barnets närvaro i en viss miljö och blir enbart en symtombehandling. Det är inte tillräckligt att enbart begränsa barnet utan samhället måste tillhandahålla ett annat positivt sammanhang som alternativ. Snarare behövs ett mellantvång riktat mot föräldrarna som kan bidra till att minska föräldrarnas ovilja att ta emot insatser. Föräldrarnas engagemang och delaktighet är avgörande när det gäller arbetet med barn med normbrytande beteende.

Sammanfattningsvis delar Göteborgs Stad utredningens slutsatser och bedömer att något vistelseförbud inte bör införas. För att kunna skydda barn och unga behövs kraftfulla verktyg, och i vissa situationer är det motiverat att under en period använda verktyg som inskränker den enskildes fri- och rättigheter. I de fall det är motiverat behöver såväl det enskilda barnet som socialtjänsten kunna förlita sig på att de tvångsmedel som används ger positiv effekt. Det är viktigt att dessa verktyg enbart används när inga andra möjligheter finns att tillgå. Även om vissa positiva aspekter skulle kunna finnas för ett fåtal barn som är aktuella inom socialtjänstens ansvarsområde står det inte i proportion till den inskränkning i barnets rättigheter som det skulle innebära. En reglering som ger socialnämnden möjlighet att begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller områden bör därför inte genomföras.

Vad avser utformningen av förslaget till ny reglering har Göteborgs Stad inga övriga synpunkter.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Ordföranden Axel Josefson (M) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade bifall till yrkande från SD den 14 oktober 2022 (bilaga A).

Vid omröstning röstade Daniel Bernmar (V), Blerta Hoti (S), Axel Darvik (L), Martin Wannholt (D), Karin Pleijel (MP), Hampus Magnusson (M), Grith Fjeldmose (V), Jessica Blixt (D), Emmyly Bönfors (C), Jonas Attenius (S), tjänstgörande ersättaren Viktoria Tryggvadottir Rolka (S) och ordföranden Axel Josefson (M) för bifall till Axel Josefsons yrkande.

Jörgen Fogelklou (SD) röstade för bifall till det egna yrkandet.

Kommunstyrelsen beslutade med tolv röster mot en att bifalla Axel Josefsons yrkande.

Elisabet Lann (KD) antecknade följande till protokollet: Om jag hade haft rätt att rösta hade jag röstat för bifall till Axel Josefsons yrkande.

Representanterna från M, L och KD antecknade som yttrande en skrivelse från den 18 oktober 2022 (bilaga B).

Göteborg den 19 oktober 2022
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yrkande angående – Remiss från Socialdepartementet - Vistelseförbud för barn (Ds 2022:12)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Göteborgs Stads tillstyrker promemorian Vistelseförbud för barn

Yrkandet

Det finns en utbredd problematik i att barn och unga i stor utsträckning rekryteras till den växande och alltmer våldsamma gängkriminaliteten i Sverige.

Fler nödvändiga verktyg till socialtjänst, skola och polis måste till för att kunna förebygga och åtgärda risker och riskbeteenden. Det ska finnas konstruktiva och tydliga krav ställda mot föräldrarna. Ett sådant kan vara vårdnadshavares fulla närvaro vid föräldramöten och utvecklingssamtal samt ett införande av närvaroplikt i förskolan från tre års ålder för de barn som växer upp i utanförskap. Detta för att ge barnen jämlika förutsättningar in i grundskolan. Effektiva och motiverande insatser i ett tidigt skede med riktlinjer och stöd i barnuppfostran är avgörande när det gäller arbetet med barn med normbrytande beteende.

Vistelseförbud kan ses som integritetskränkande, men måste likväl ställas mot det faktum att vårt samhälle blir alltmer våldsbenäget. Under de senaste åren visar rapporter på nya rekord i skjutningar, ökat dödligt våld, ökad problematik med gängkriminalitet, förnedringsrån och rekrytering av barn in i gängkriminalitet. Att enbart fängsla ledarna i den gängkriminella världen är inte tillräckligt. För att få till en förändring med den otrygghet som finns i samhället, kommer inskränkande åtgärder i kombination med en rad långsiktiga åtgärder för barn och unga med normbrytande beteenden bli nödvändiga.

Barn och unga är inte kapabla att till fullo beräkna konsekvenser av sina handlingar, det krävs närvarande vuxna som sätter begränsningar och berättar vad som är bra och vad som är dåligt. Självbevarelsedriften i vad som är rätt och fel kommer stegvis under uppväxten genom stödet från föräldrar, samhället och utbildningen i skolan. Att införa ett nödvändigt vistelseförbud för barn är inte en enskild tillräcklig insats, det kommer

krävas ett flertal verktyg i verktygslådan för att vända den negativa utvecklingen i dagens och framtidens samhälle.

Baserat på ovanstående resonemang yrkar Sverigedemokraterna på att kommunstyrelsen tillstyrker promemorian om vistelseförbud för barn.

Yttrande angående – Remiss från Socialdepartementet - Vistelseförbud för barn (Ds 2022:12)

Kriminaliteten har ofta en tydlig lokal koppling, där kriminella gäng och klaner använder sitt våldskapital för att kontrollera hela områden. För att bryta klanernas kontroll vill vi införa en ny påföljd, vistelseförbud. Dömda med kopplingar till kriminella gäng eller klaner som utövar makt och kontroll i ett visst bostadsområde, eller dömda för grov kvinnofridskränkning, ska kunna förbjudas att vistas i ett område eller kommun under en period efter avtjänat fängelsestraff. Vistelseförbud har förstärkts genom en lagändring i maj 2021. Det framgår nu uttryckligen av brottsbalken att en föreskrift avseende vistelseort kan användas för att bestämma på vilka platser eller inom vilka områden den som är villkorligt frigiven eller dömd till skyddstillsyn ska vistas och inte får vistas. Denna justering i regleringen är dock inte att jämföra med att införa en ny påföljd. Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna vill gå längre när det gäller möjligheten för vistelseförbud av vuxna.